

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 18 listopada 2020 r.

w przedmiocie oddalenia wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych

i ustanowienia mu pełnomocnika z urzędu

W sprzeciwie pozwany R. T. złożył wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych oraz o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu.

W dniu 10 listopada 2020 roku pozwany złożył oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, w którym wskazał, że posiada mieszkanie przy ul. (...)m⁽²⁾, wartość 380000 zł, zlicytowana, stan po przybiciu, KW (...), hipoteka umowna kaucyjna na kwotę 730 000,00 zł na rzecz (...), nieruchomości rolną przy ul. (...)m⁽²⁾, wartość 200 000 zł, hipoteka umowna kaucyjna na kwotę 3500,00 zł na rzecz (...) Bank S. A oraz inne nieruchomości: przy ul. (...) S. 36m⁽²⁾, wartość 180 000 zł, zlicytowana, stan po przybiciu, KW (...), hipoteka umowna kaucyjna na kwotę 146 697,00 zł na rzecz (...), ul. (...)m⁽²⁾, wartość 360 000 zł, w trakcie licytacji, KW (...), hipoteka umowna kaucyjna na kwotę 322 081,80 zł t 10 551,45 zł na rzecz (...) i (...) S. A. Podał, że zamieszkuje sam, jest bezrobotny bez prawa do zasiłku, utrzymuje się z pomocy rodziny, od której otrzymuje pieniądze na jedzenie i najpilniejsze potrzeby. Podał, że cały czas poszukuje stałej pracy, jednak jego stan psychiczny po utracie majątku bardzo mu to ogranicza. Sytuacja związana z epidemią powoduje, że także trudniej o pracę. Czasami dorywczo wykonuje różne zajęcia od prac w ogrodzie po drobne domowe naprawy wśród znajomych, za które otrzymuje skromne wynagrodzenie czy jedzenie. Aktualnie z otrzymywanych środków zaspakaja codzienne potrzeby takie jak jedzenie i konieczne wydatki, a w pozostałym zakresie moje zadłużenie ciągle narasta. Podał, że jego zobowiązania i stałe wydatki to: wypowiedziane kredyty: mieszkaniowe w kwocie 1400 000 PLN gotówkowe w kwocie 700 000 PLN, alimenty - na dziecko 1500 PLN oraz matkę 700 PLN miesięcznie. Czynsze za mieszkania - 1400 PLN miesięcznie, opłaty za media (prąd, woda, TV, telefon) - 800 PLN miesięcznie, koszty leczenia - 200 PLN miesięcznie, żywność - 500 zł miesięcznie, środki czystości - 100 zł miesięcznie, odzież - 100 zł miesięcznie.

Wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych nie jest zasadny.

W myśl art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 t.j.) zwolnienia od kosztów sądowych domagać się może osoba fizyczna, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Zauważyć też trzeba, że instytucja ta ma charakter wyjątkowy, bowiem w polskim postępowaniu cywilnym zasadą jest obowiązek ponoszenia kosztów sądowych przez osoby biorące udział w tym postępowaniu. Zwolnienie od kosztów sądowych może być stosowane jedynie w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych szczególnie trudną sytuacją osoby ubiegającej się o przyznanie takiego zwolnienia, która wykaże, że nie posiada koniecznych na ten cel środków i nie była w stanie ich zgromadzić, ze wskazaniem przyczyn takiego stanu rzeczy. Zgodnie z utrwalonym w tej mierze orzecnictwem Sądu Najwyższego instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi w istocie pomoc państwa dla osób, które z uwagi na trudną sytuację materialną nie mogą uiścić tych kosztów bez wywołania uszczerbku w koniecznych kosztach utrzymania siebie i rodziny. Ubiegający się o taką pomoc winien więc w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny. Dopiero gdyby poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające - może zwrócić się o pomoc państwa (tak: Sąd Najwyższy w niepublikowanym postanowieniu z dnia 24 września 1984 roku, sygn. akt II CZ 104/84). Zaznaczyć w tym miejscu należy, że warunkiem uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych nie jest tylko dopełnienie obowiązku, wynikającego z art. 102 ust. 2 ustawy kosztowej, tj. złożenia oświadczenia, ale wykazanie braku

realnych możliwości poniesienia konkretnej kwoty tytułem opłaty sądowej (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 29 stycznia 2013 r., III AUz 18/13, LEX nr 1254505).

Analiza wniosku dała Sądowi podstawę do jego oddalenia, a treść wniosku wskazuje, że jedynym jego celem jest tylko i wyłącznie przedłużenie postępowania. Sam wniosek wskazuje, że pozwany podaje niewiarygodne dane o swojej sytuacji finansowej i majątkowej, ponieważ przy swoich dochodach, które określił jako zerowe czy niewielkie (w sytuacji gdy uda mu się znaleźć dorywczą pracę), jednocześnie wskazuje, że miesięcznie ponosi wydatki na poziomie co najmniej 5300 zł na alimenty, czynsze, opłaty za media, koszty leczenia, żywność, środki czystości czy odzież. Oznacza to, że nie ujawnił on swojej rzeczywistej sytuacji materialnej i już z tego powodu wniosek należało oddalić.

Pozwany nie przedstawił dokumentów, faktycznie uniemożliwiając ocenę jego sytuacji rodzinnej i majątkowej, co musiało skutkować oddaleniem wniosku.

Z założenia prowadzenie procesu sądowego może wiązać się z czasowym obniżeniem stopy życiowej, ale chodzi o to aby nie powstała sytuacja zagrażająca egzystencji pozwanego i jego rodziny. Z powyższego wynika, że takiego zagrożenia brak, a co za tym idzie wniosek podlegał oddaleniu.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w pkt I sentencji.

Stosownie do treści art. 117 § 1, 2 i 5 k.p.c. strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego; osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny.

Z treści wskazanych przepisów wynika, że ustanowienie pełnomocnika z urzędu jest możliwe, gdy:

- po pierwsze strona jest zwolniona od kosztów sądowych, albo nie jest zwolniona od kosztów sądowych, ale wykazała, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny,

- po drugie udział pełnomocnika w sprawie jest dla strony potrzebny.

Obie te przesłanki muszą wystąpić kumulatywnie (łącznie), brak jednej z nich uniemożliwia uwzględnienie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Argumentując wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu pozwany nie wykazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia pełnomocnika zawodowego. Skoro pozwany nie jest zwolniony od kosztów sądowych (częściowo), aby rozstrzygnąć wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu konieczne i wystarczające jest jedynie stwierdzenie, czy udział pełnomocnika w sprawie jest stronie pozwanej potrzebny.

Samo złożenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego nie obliguje Sądu do jego uwzględnienia, chyba że w jego ocenie udział pełnomocnika wykwalifikowanego jest potrzebny. Sytuacja taka może zachodzić wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (por. orzeczenie SN z dnia 2 marca 2005 r., III CKN 533/04, niepubl.). Zgodnie z utrwalonymi poglądami orzecznictwa udział adwokata (radcy prawnego) w sprawie należy uznać za potrzebny w szczególności, gdy strona wnosząca o jego ustanowienie jest nieporadna, ma trudności z samodzielnym podejmowaniem czynności procesowych albo gdy sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1964 r., sygn. II PZ 46/64, NP 1965, nr 5, s. 56). Ponadto jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w postanowieniu z dnia 24 października 2006 r. (sygn. II AUz 201/2006) stwierdzenie zaistnienia przesłanki ustanowienia pełnomocnika z urzędu powinno być

dokonane przy uwzględnieniu tak okoliczności dotyczących charakteru danej sprawy (stopnia jej skomplikowania), jak i możliwości oraz umiejętności istniejących po stronie wnioskującego.

Pozwany uchylił się od odpowiedzi na pytania sądu w zakresie zdobytego wykształcenia, czy stanu zdrowia. Analizując sprawę stwierdzić należy, że czynności procesowe pozwanego pozbawione były wadliwości, które mogłyby wskazywać na znaczne problemy przy ich podejmowaniu. Wnioskodawca redaguje pisma procesowe w taki sposób, że wywołują one w sprawie skutki procesowe, składa wnioski procesowe, a więc ma podstawową wiedzę, a przede wszystkim rozeznanie, które są niezbędne dla samodzielnego podejmowania czynności procesowych w sprawie. Zdaniem Sądu pozwany swoim zachowaniem wykazuje znajomość reguł postępowania, a także zaradność w podejmowanych działaniach. Jego twierdzenia są stanowcze i jasne. Sprawa niniejsza nie jest nadzwyczaj skomplikowana, jest porównywalna do charakteru większości spraw rozpoznawanych w sporach między przedsiębiorcami. Wszak to przed Sądem ścierają się sporne interesy prawne stron stosunków prawnych, a więc sporne i przeciwstawne są twierdzenia tych stron, tak co do okoliczności faktycznych, często też i prawnych. Z samej zaś istoty spornego stosunku prawnego nie można wnioskować, że sprawa jest nadzwyczaj, ponadprzeciętną miarę skomplikowana.

Mając na uwadze poczynione wyżej ustalenia udział w sprawie pełnomocnika z urzędu nie jest stronie pozwanej potrzebny.

W tej sytuacji wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu podlega oddaleniu, o czym orzeczono w pkt II sentencji postanowienia.

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)
3. (...)